

Kauppan näkymät 2023–2024

Jaana Kurjenoja

Pääekonomisti

8.2.2023

Sisällys

Liikevaihdon kehitys kaupassa	3
Työllisyyden kehitys kaupassa	14
Kuluttajien odotukset lähitulevaisuudesta	26
Vähittäiskaupan liikevaihto ja työllisyys 2023–2024	31

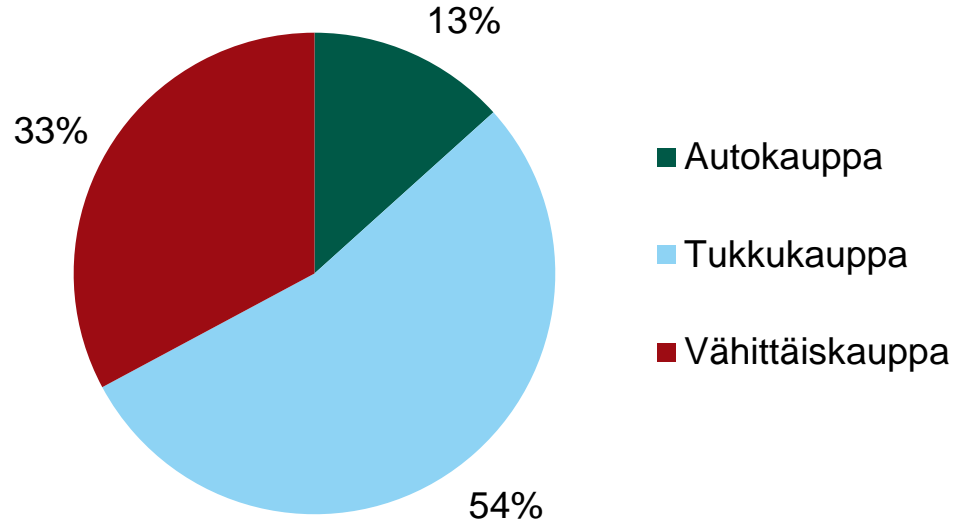

Liikevaihdon kehitys kaupassa

Kaupan myynti 2021

Liikevaihto 2021 yht. 138 mrd. euroa (ei sisällä arvonlisäveroa)

Huom! Luvut pyöristetty lähimpään kokonaislukuun

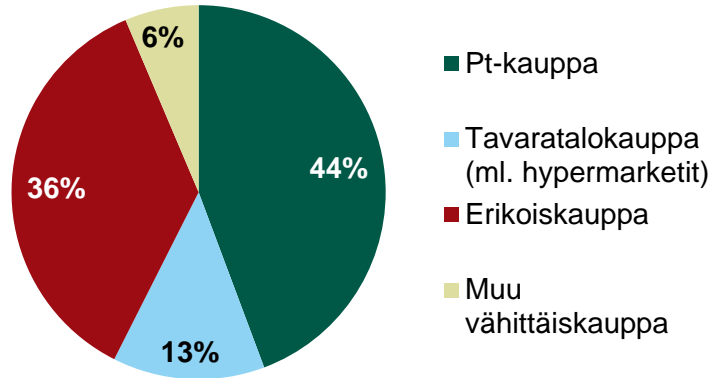

Vähittäis- ja tukkukaupan liikevaihdon jakautuminen

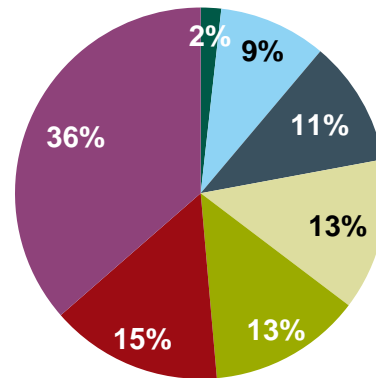
Ei sisällä arvonlisäveroa, ei sisällä autokauppaa

Huom! Pyörästetyt prosenttiluvut eivät välttämättä summaudu 100:aan

Vähittäiskaupan liikevaihto 2021
yht. 43,6 mrd. euroa

Tukkukaupan liikevaihto 2021
Yht. 75,5 mrd. euroa

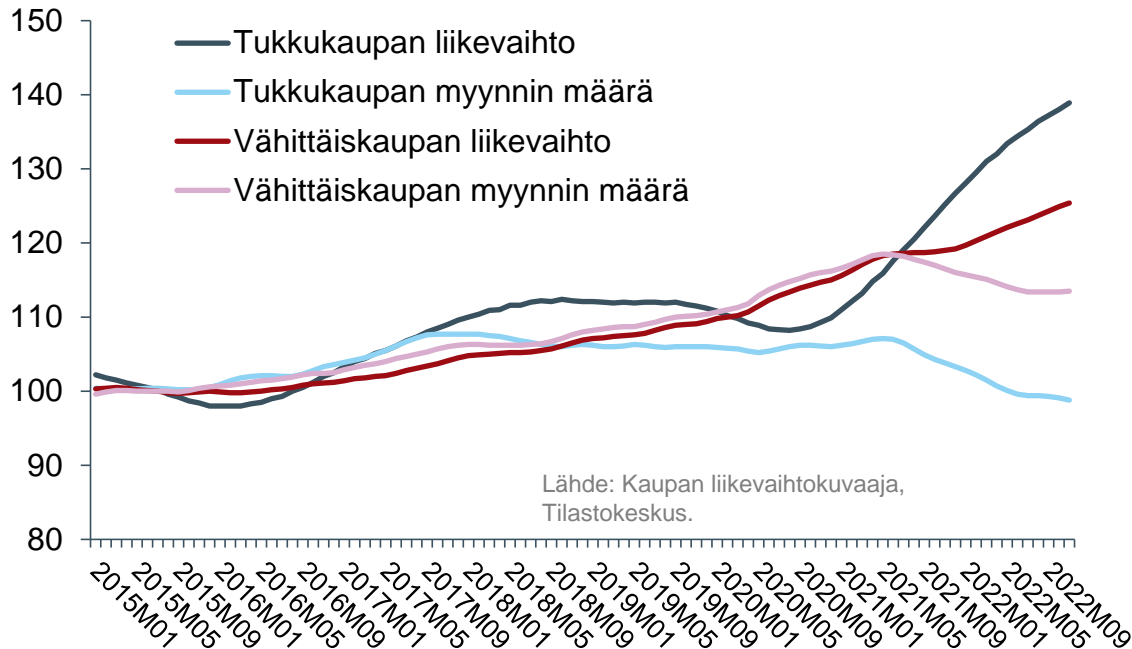

- Maatalousperäisten raaka-aineiden ja elävien eläinten tukkukauppa
- Tieto- ja viestintäteknisten laitteiden tukkukauppa
- Muu tukkukauppa (erikoistumaton tukkukauppa, yleistukkukauppa)
- Taloustavaroiden tukkukauppa
- Muiden koneiden, laitteiden ja tarvikkeiden tukkukauppa
- Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan tukkukauppa
- Muu erikoistunut tukkukauppa (raaka-aineet, polttoaineet, kemikaalit, rakennusmateriaalit, rautakauppatavarat, muut välituotteet yms.)

Tukku- ja vähittäiskaupan liikevaihdon ja myynnin määrän* trendit

Indeksit kuukausitasolla, 2015 = 100, viimeinen havainto marraskuu 2022

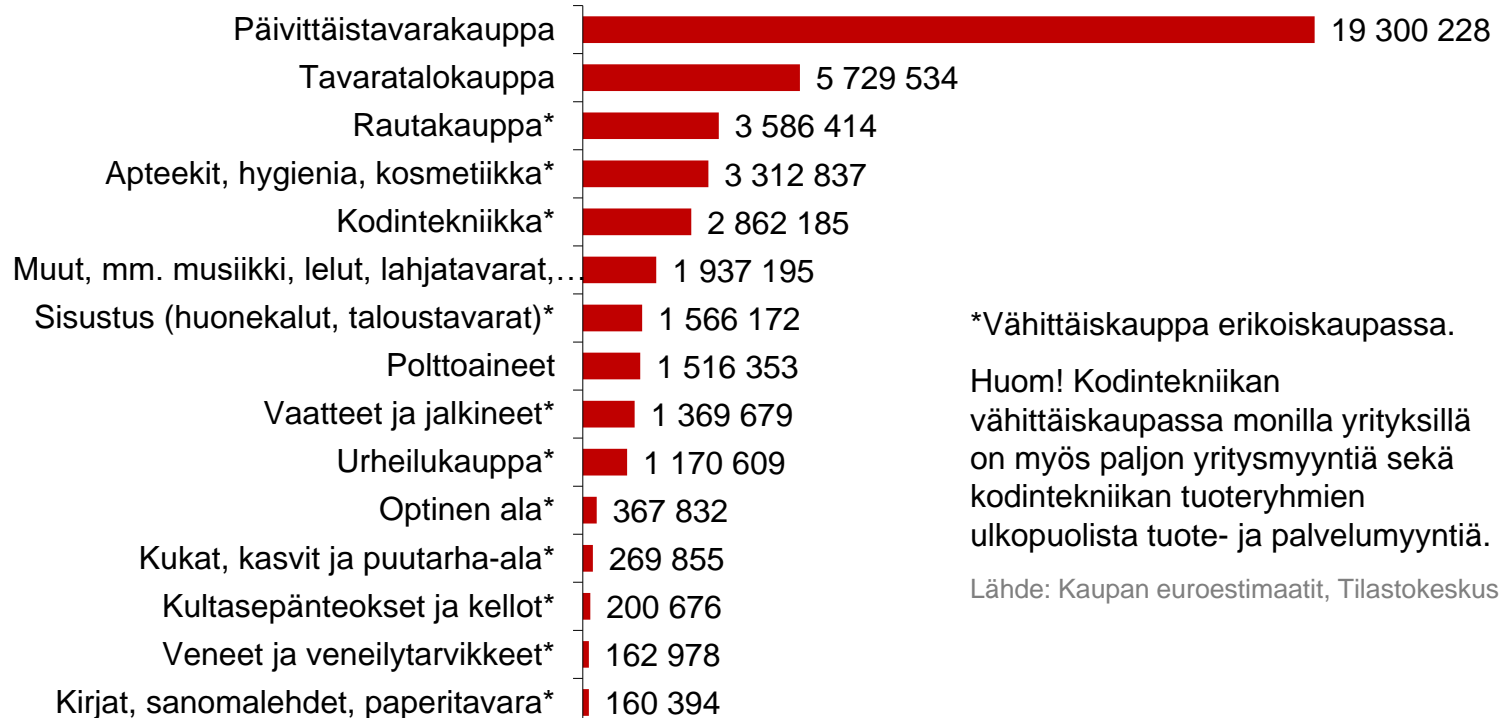
* Myynnin määrä on inflaatiosta puhdistettu liikevaihto

Kaupan kustannusten nousu nostaa hintoja ja euromääräistä liikevaihtoa samalla, kun myynnin volyymit pienenevät.

Vähittäiskaupan liikevaihto aloittain 2021

Liikevaihto 2021 1000 euroa, yht. 43,6 mrd. euroa (ei sisällä arvonlisäveroa)

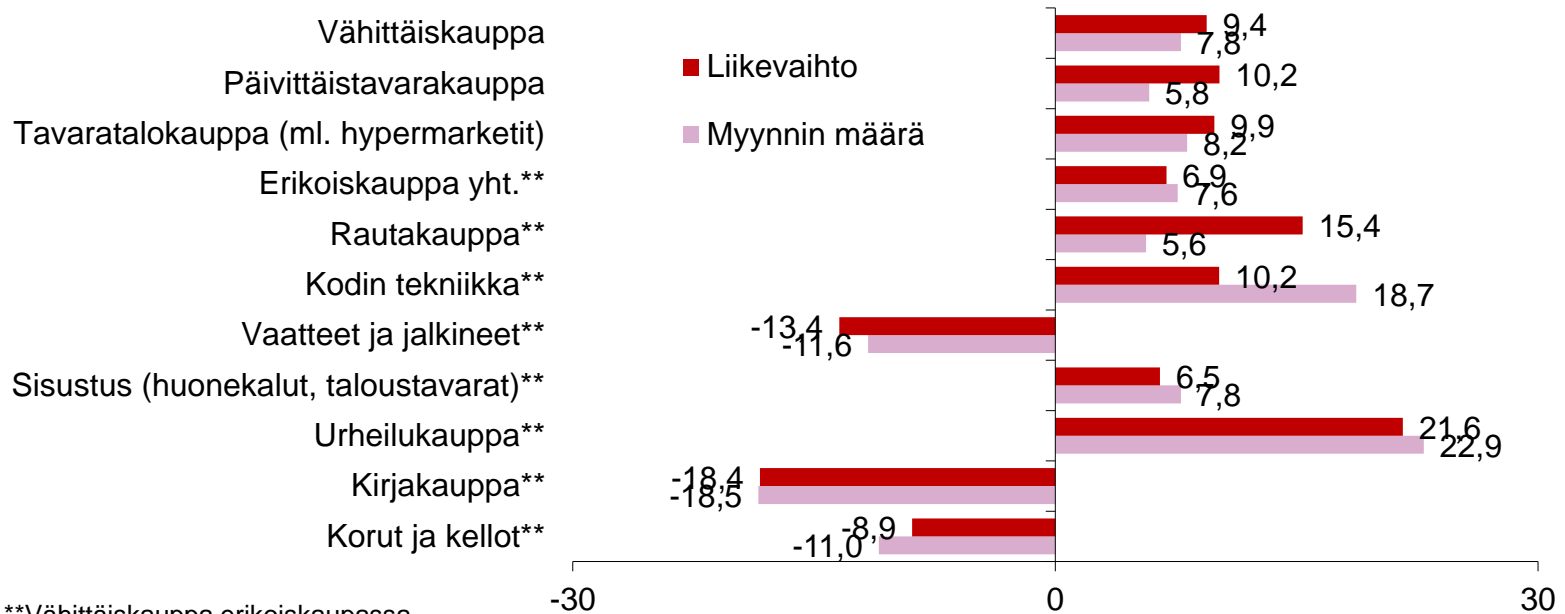
*Vähittäiskauppa erikoiskaupassa.

Huom! Kodintekniikan vähittäiskaupassa monilla yrityksillä on myös paljon yritysmyyntiä sekä kodintekniikan tuoteryhmien ulkopuolista tuote- ja palvelumyyntiä.

Lähde: Kaupan euroestimaatit, Tilastokeskus.

Pandemia sekä auttoi että kuritti vähittäiskauppaa

Liikevaihdon 2021 arvo ja määrä verrattuna vuoteen 2019, %

**Vähittäiskauppa erikois kaupassa.

Lähde: Kaupan liikevaihtokuvaaja, Tilastokeskus.

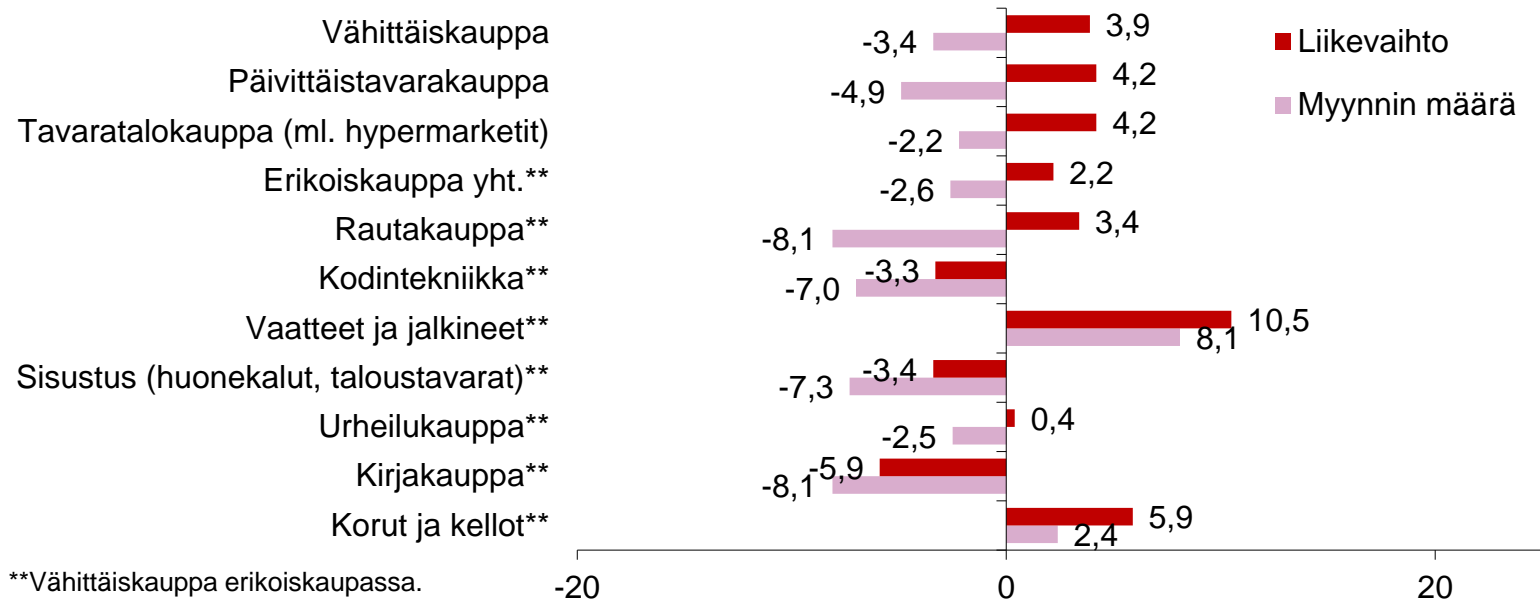
Vähittäiskaupan liikevaihdon kasvu nojaa nyt pelkästään kustannusten ja hintojen nousuun

Liikevaihdon arvon ja määrän* kumuloituva vuosimuutos 2021–2022, %

Vähittäiskauppa yhteensä ja päivittäistavarakauppa: tammi-joulukuun ennakkotiedot

Erikois- ja tavaratalokauppa: tammi-marraskuu

* Myynnin määrä on hintavaihteluista puhdistettu liikevaihto, eli se kuvaa myyntiä ilman inflaatiota.

**Vähittäiskauppa erikois kaupassa.

Lähde: Kaupan liikevaihtokuvaaja, Tilastokeskus.

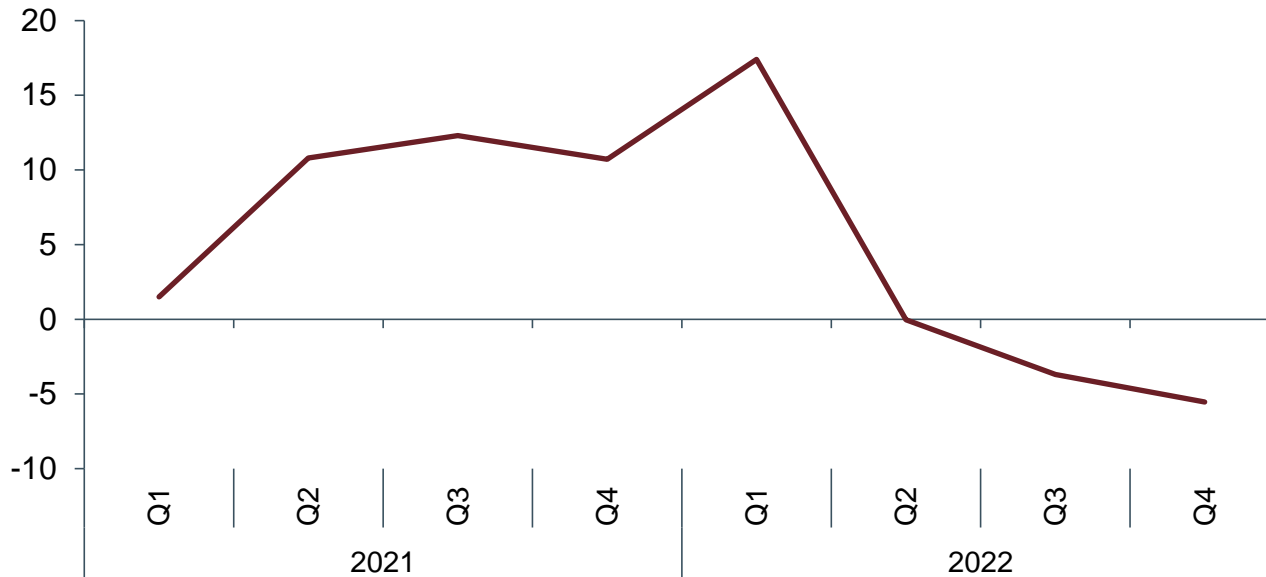
8.2.2023

Jaana Kurjenoja

Rakentamisen suhdanne näkyy rautakaupan kehityksessä

Rautakaupan (sis. yritys- ja kuluttajamyynnin) myynnin vuosimuutos kvartaaleittain, %

Lähde: RASI ry

Lähde: RASI ry.

Myös yritysmyynnin kehitys on alkanut hidastua.

Teknisen kaupan kasvu hidastui loppuvuodesta

Teknisen kaupan myynti ja myynnin vuosimuutos

Lähde: Tekninen kauppa

M EUR, alv / VAT 0%	4Q22	Vuosimuutos-% y-o-y change %	1-4Q22	Vuosimuutos-% y-o-y change %
Raaka-aineet Raw materials	489	6,4	1 891	26,9
Tuotteet ja palvelut teollisuudelle Products and services for industry	1 813	9,6	5 346	14,4
Tuotteet ja palvelut rakentamiselle, maatalouskoneet Products and services for	1 169	7,7	4 281	11,3
Kuluttajatuotteet Consumer products	280	6,7	1 122	-0,4
Tekninen Kauppa yhteensä	3 751	8,3	12 641	13,5

Hintojen nousu näkyy vähittäiskaupan myynissä

- Ennakkotietojen mukaan koko vähittäiskaupan euromääräisen liikevaihdon vuosimuutos oli 3,9 prosenttia ja liikevaihdon määrän* -3,4 prosenttia.
  - Hintojen nousun vaikutus alkoi näkyä jo edellisen vuoden viimeisellä neljänneksellä. Siitä lähtien koko viime vuoden ajan liikevaihto kasvoi pelkästään hintojen nousun vuoksi eikä myynnin määrä kasvanut lainkaan.
- Hintojen ja kustannusten nousun vaikutus on näkynyt varsinkin päivittäistavarakaupassa ja erikoiskaupan suurista aloista ennen kaikkea rautakaupassa.
  - Ruoan hintojen nousu alkaa todennäköisesti taittua kevään edetessä, mutta hintataso jäänee kuitenkin korkeaksi. Kotitalouksille hintojen nousua kompensoi se, että kulutus painottuu halvempiin tuotteisiin.
  - Muotikauppa on ollut yksi harvoista erikoiskaupan aloista, joilla sekä liikevaihto että myynnin määrä ovat kasvaneet.
  - Erikoiskaupan suurista aloista kodintekniikassa ja sisustuksessa sekä liikevaihto että myynnin määrä ovat pienentyneet.

* Hintavaihteluista puhdistettu liikevaihto.

Tukkukaupan liikevaihdon kasvu johtui hintojen noususta

- Tukkukaupan euromääräisen liikevaihdon kumulatiivinen vuosimuutos oli tammi-marraskuussa 13,9 prosenttia ja myynnin määrän* -5,5 prosenttia.
- Rakentamisen heikko suhdanne alkaa näkyä rakennusteollisuutta palvelevassa tukkukaupassa.
- Teollisuuden heikentyvä suhdanne alkaa näkyä tukkukaupassa viipeellä kevään ja kesän jälkeen.
  - Toisaalta saatavuusongelmat ovat helpottaneet ja vihreään siirtymään liittyvät investoinnit tukevat tukkukaupan toimintaa.
- Pandemian väistyminen, työpaikkojen ja julkisten laitosten avautuminen sekä ravintolapalveluiden käyttö nostivat foodservice-tukkukauppaa viime vuonna. Hintojen ja kustannusten nousu ja kuluttajien kutistuva ostovoima vähentävät kuitenkin ravintola- ja kahvilapalveluiden käyttöä ja vaikeuttavat myös foodservice-tukkukaupan toipumista.

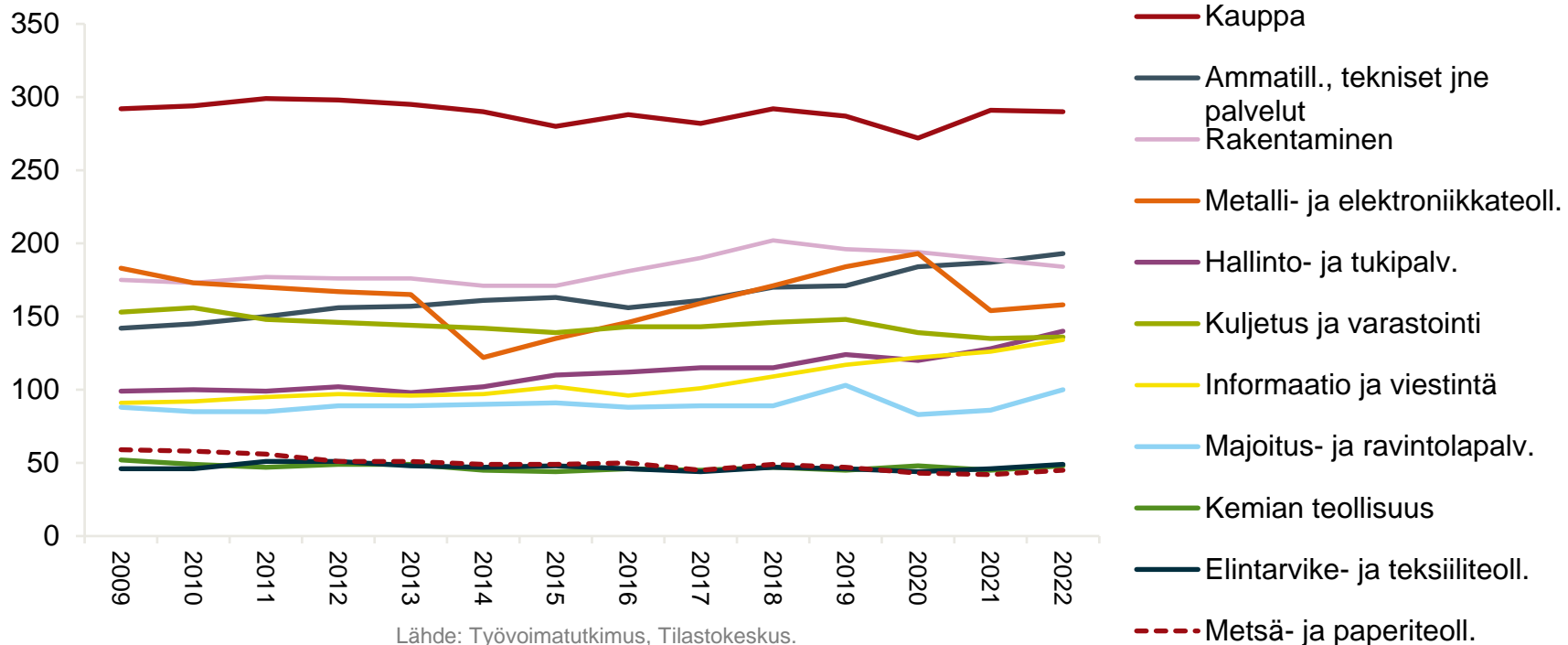
* Hintavaihteluista puhdistettu liikevaihto.

Työllisyyden kehitys kaupassa

Kauppa on elinkeinoelämän suurin työllistäjä

1 000 henkilöä

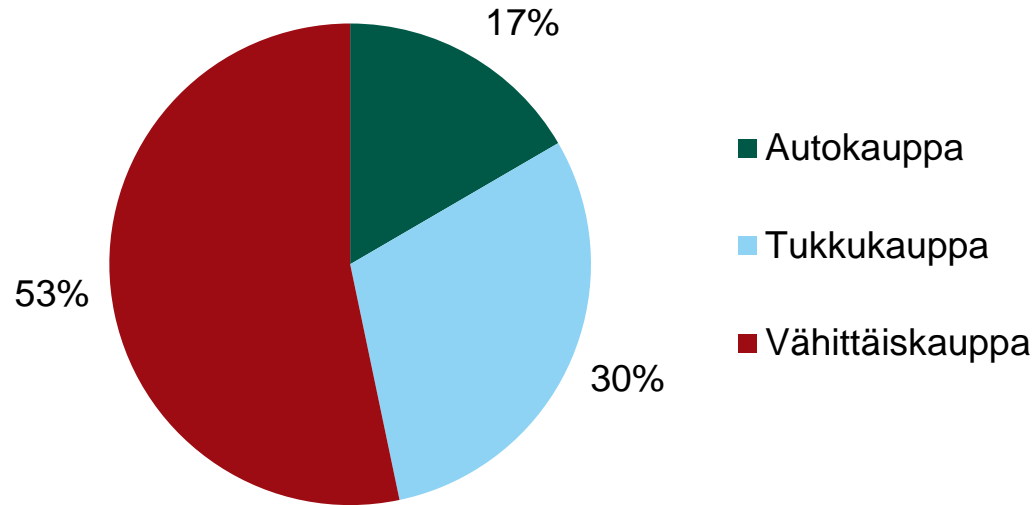
Lähde: Työvoimatutkimus, Tilastokeskus.

8.2.2023

Jaana Kurjenoja

Kaupan työlliset 2022

Yhteensä 290 000 työllistä

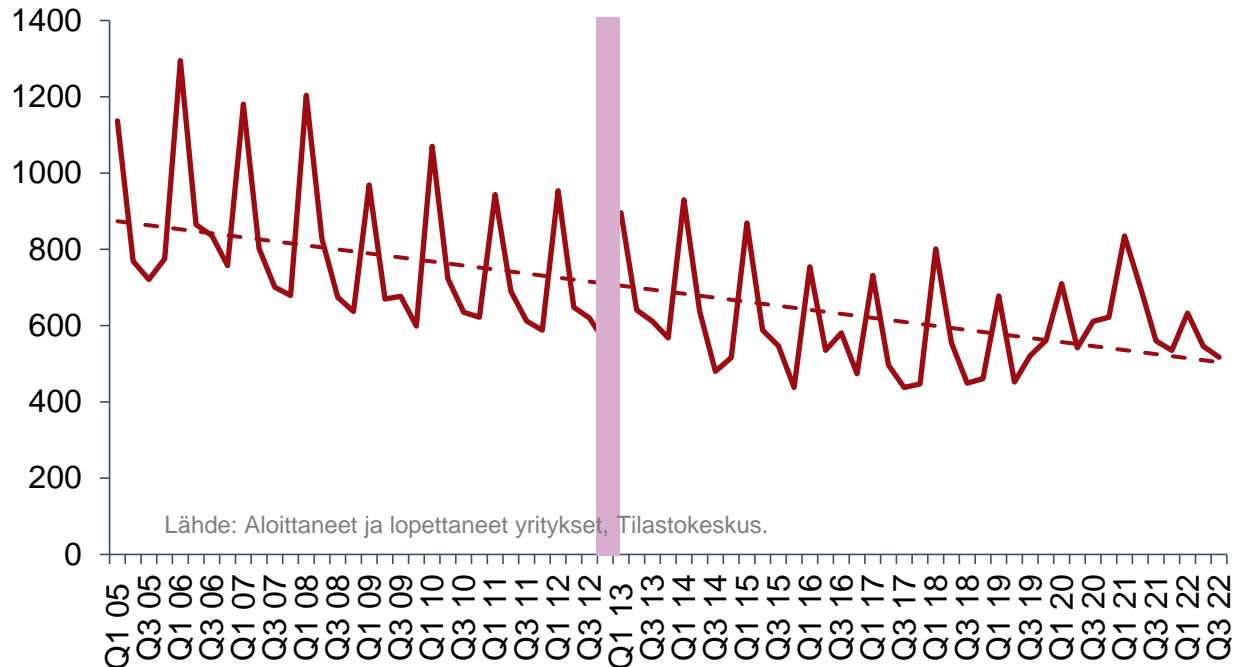

Lähde: Työvoimatutkimus, Tilastokeskus.

Pandemian aikana uusien yritysten perustaminen yleistyi hetkellisesti, mutta käänne on ohi

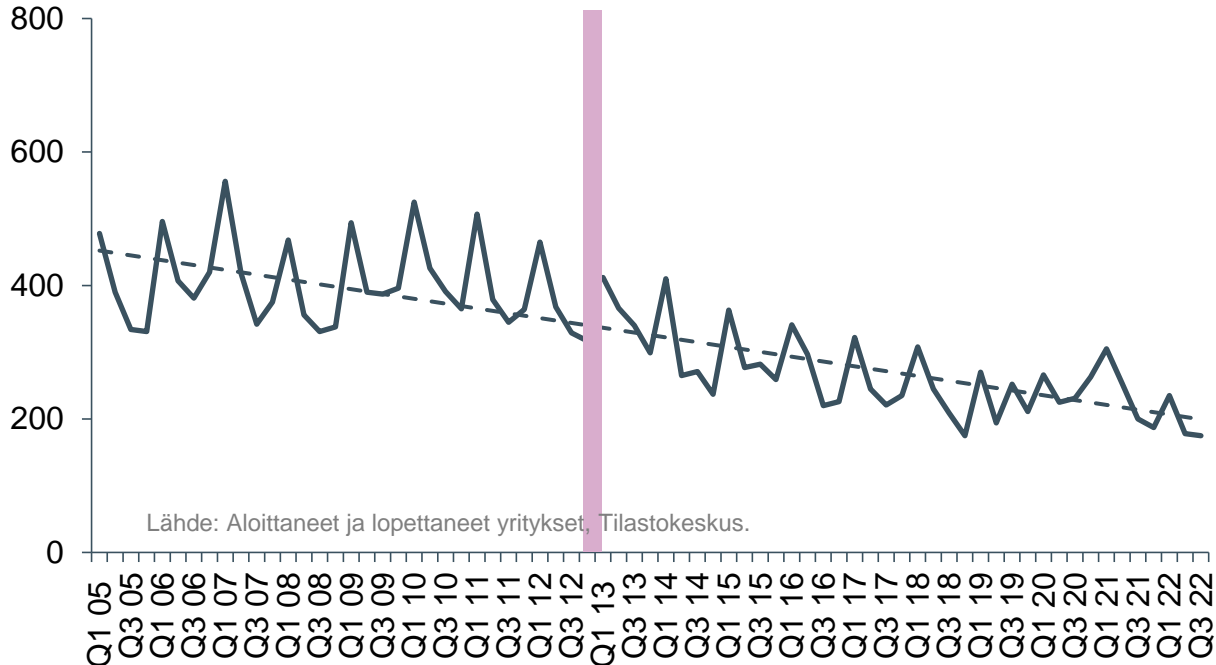
Aloittaneet vähittäiskaupan yritykset vuosineljänneksittäin, Q3 2022

Vuonna 2021 uusien yritysten määrä kasvoi pitkästä ajasta ja pitkään jatkunut trendinomainen lasku hidastui. Käänne näyttäisi kuitenkin olevan nyt ohi.

Alkuvuodesta 2022 uusien tukkukaupan yritysten perustaminen oli vähäisintä koko 2000-luvulla

Aloittaneet tukkukaupan yritykset vuosineljänneksittäin, Q3 2022

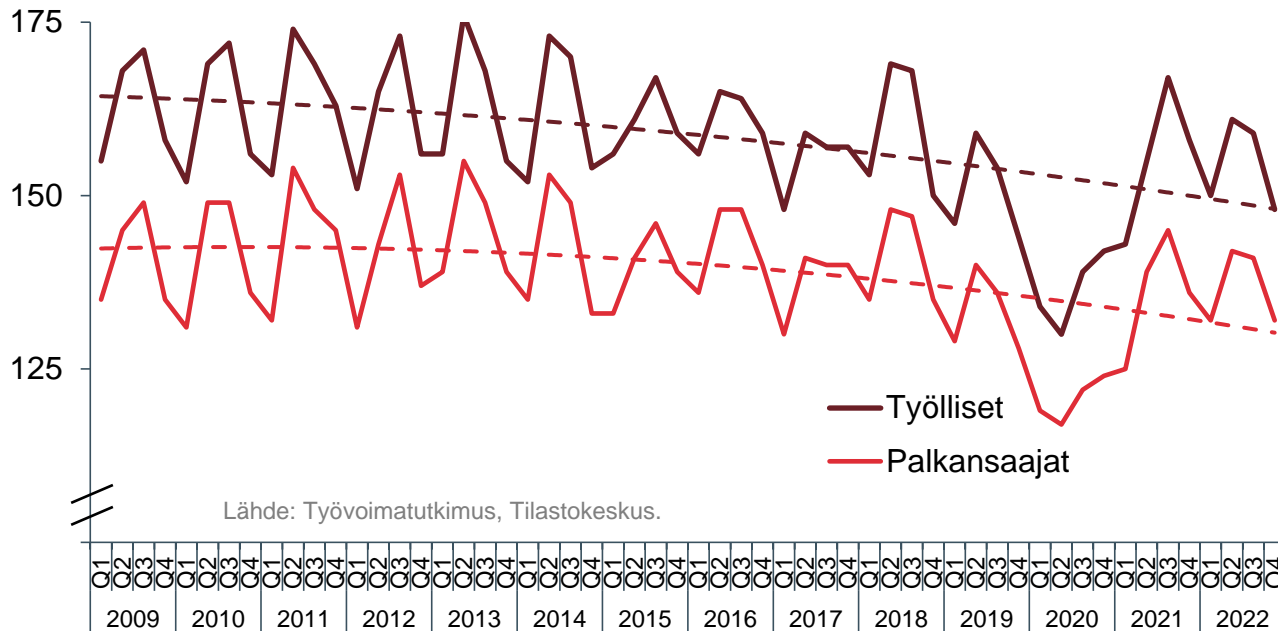

Vuonna 2021 tukkukaupassa aloitti uusia yrityksiä 33 % vähemmän kuin vuonna 2013.

Pandemian aikana uusien yritysten perustaminen kääntyi hetkellisesti kasvuun, mutta vuoden 2022 alussa yrityksiä perustettiin vähemmän kuin aikaisemmin vastaavana ajankohtana.

Vähittäiskaupan työllisyyskehitys kääntyi taas laskuun

Työllisten ja palkansaajien määrä vähittäiskaupassa, 1 000 henkilöä

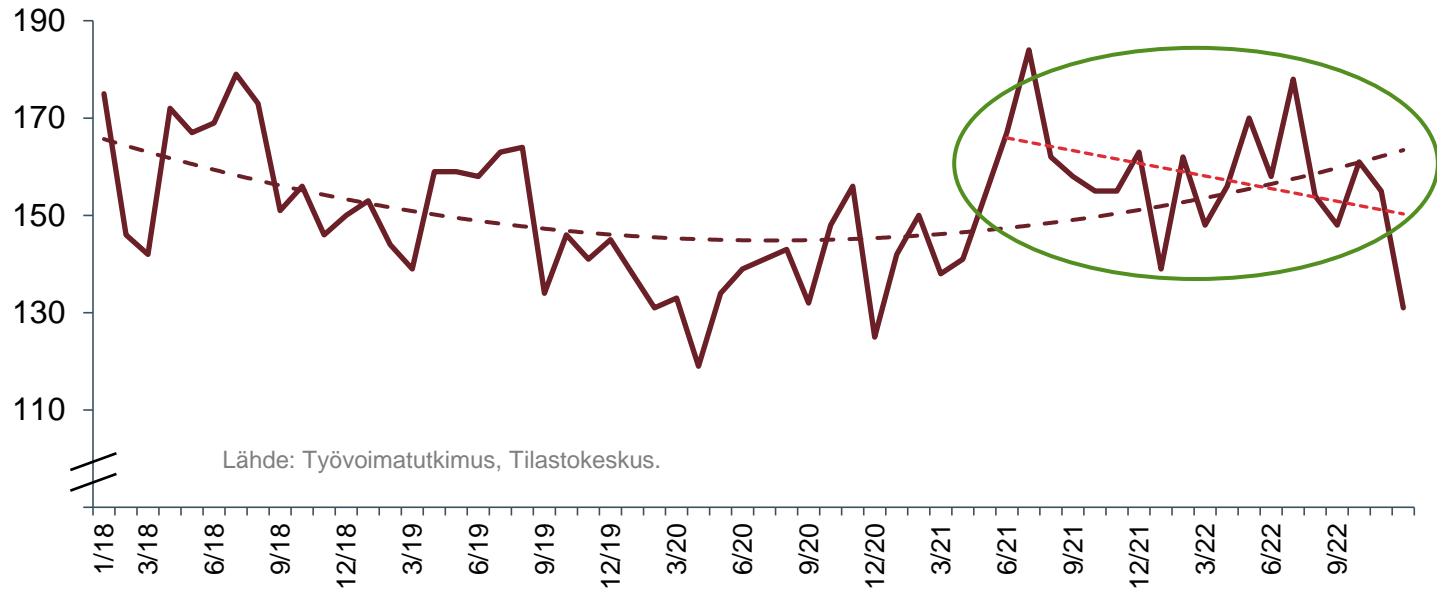

Tarve toimintojen tehostamiseen ja kustannustehokkuuden vähentää työvoiman kysyntää pitkällä aikavälillä.

Huom! Alle kolmeksi kuukaudeksi lomautetut tilastoidaan työllisiksi

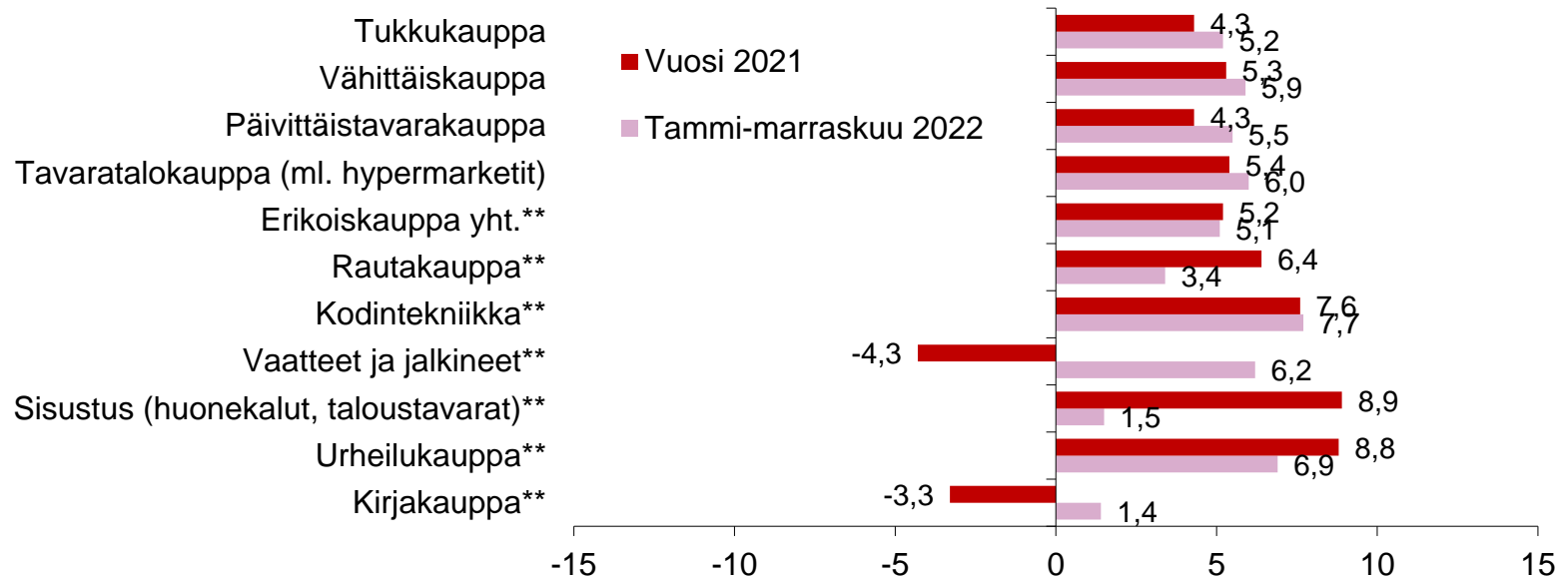
Työllisten määrä vähittäiskaupassa Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksen mukaan

1000 henkilöä, viimeinen havainto joulukuu 2022

Palkkasumman vuosimuutos kaupan joillakin toimialoilla

Vuosimuutos 2020–2021 ja tammi-marraskuun 2022 kumulatiivinen vuosimuutos, %

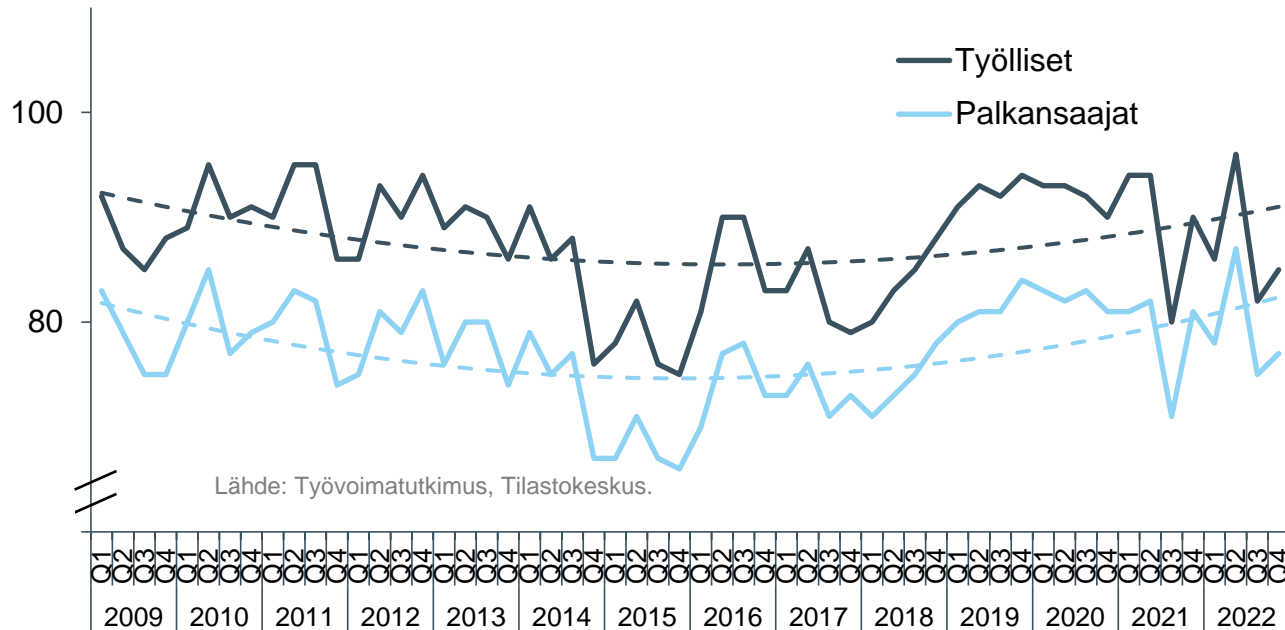

**Vähittäiskauppa erikoiskaupassa.

Lähde: Palkkasummakuvaajat toimialoittain, Tilastokeskus.

Rakentamisen ja teollisuuden suhdanteet ovat aikaisemmin tukeneet tukkukaupan työllisyyttä

Työllisten ja palkansaajien määrä tukkukaupassa, 1 000 henkilöä

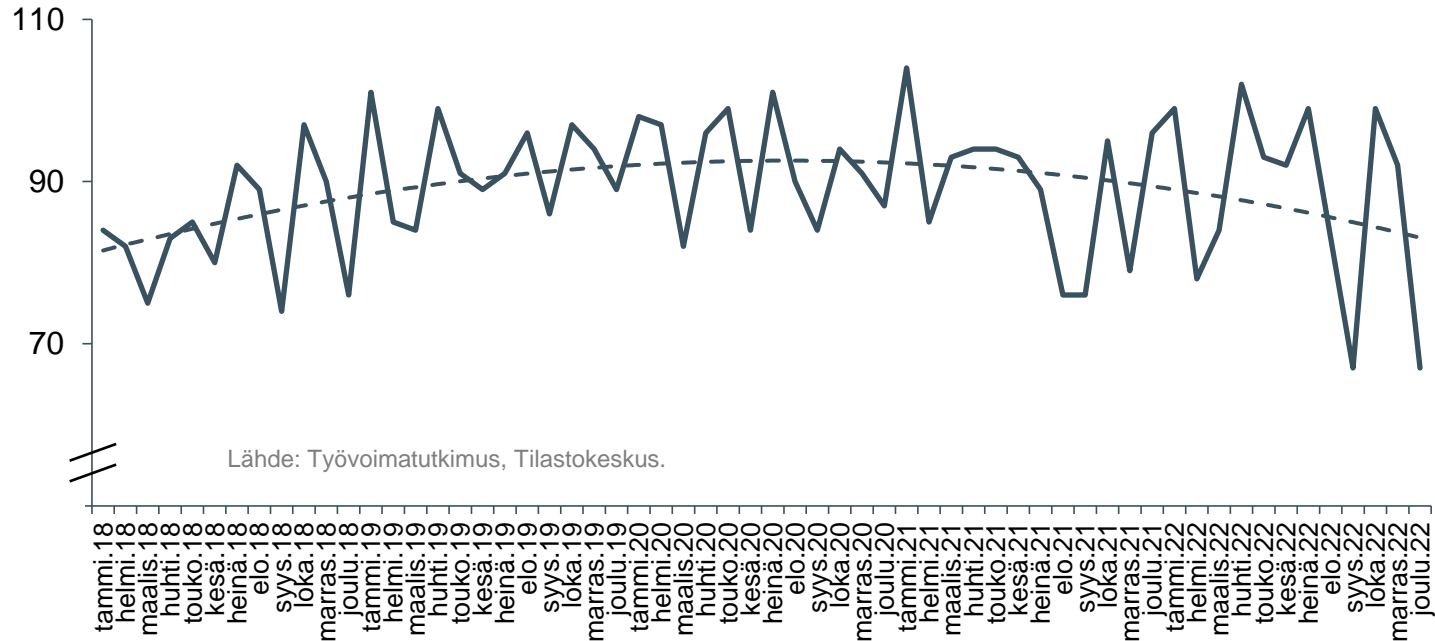

Teollisuuden kääntyvä suhdanne alkaa näkyä tukkukaupan työllisyydessä.

Huom! Alle kolmeksi kuukaudeksi lomautetut tilastoidaan työllisiksi

Työllisten määrä tukkukaupassa Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksen mukaan

1 000 henkilöä, viimeinen havainto joulukuu 2022

Uusien yritysten perustaminen kaupassa kääntyi taas laskuun

- Uusien yritysten määrä on vähentynyt 2010-luvulla sekä vähittäis- että tukkukaupassa.
- Pandemian aikana uusien yritysten perustaminen kasvoi hetkellisesti. Ilmiö on todennäköisesti ohimenevä, ja vuoden 2022 kolmen ensimmäisen vuosineljänneksen aikana uusien yritysten perustaminen vähentyikin vähittäiskaupassa 19 prosenttia edellisvuoden vastaavasta ajasta ja tukkukaupassa 22 prosenttia.
  - Uusien yritysten määrän väheneminen on huolestuttavaa, sillä se heijastaa kaupan murroksen negatiivisia vaikutuksista: kaupassa ei nähdä uusia ja houkuttelevia liiketoimintamahdollisuuksia.
  - Uusien yritysten vilkas perustaminen luo alalle uusia innovaatioita, elinvoimaa ja kilpailua, mikä näkyy lopulta myös alan kansainvälistymisessä.
  - Mitä enemmän kaupalla on pääkonttori-, tutkimus- ja kehitystoimintoja Suomessa harjoittavia yrityksiä, sitä suurempaa arvonlisää ala tuottaa ja sitä monipuolisempi ammattirakenne on. On siis tärkeää, että Suomeen perustetaan ja Suomessa toimii myös kotimaisessa omistuksessa olevia kaupan yrityksiä.
  - Päättäjien pitäisi huolestua uusien yritysten vähenemisestä kaupan alalla.

Vähittäiskaupan työllisyys palaa laskevalle trendille

- Työvoimakehityksen pitkä trendi on alkanut muuttua: Myynnin määrän kehityksellä ei kaupassa ole enää yhtä vahvaa vaikutusta työvoiman tarpeeseen kuin aiemmin.
  - Kansainvälisesti yritykset pyrkivät hallitsemaan aikaisempaa paremmin kaupan toimitusketjuja ja lyhentämään niitä. Skaalaetuja haetaan mm. ketjuuntumisella, suurilla keskusvarastoilla ja hankintayhteistyöllä.
  - Kansainvälinen ja kotimainen kilpailu niin tukku- kuin vähittäiskaupassakin on lisännyt tarvetta toimintojen tehostamiseen ja kustannusten leikkaamiseen.
  - Automatisaatio ja digitaalinen kehitys mahdollistavat tehostamisen ja tuottavuuden lisäämisen, eikä työvoiman määrää tarvitse aina kasvattaa palvelujen ylläpitämiseksi tai parantamiseksi.
- Vuonna 2019 vähittäiskaupasta hävisi 9 000 ja vuonna 2020 noin 15 000 työllistä. Työllisyys väheni varsinkin erikoiskaupassa. Vuonna 2021 pandemian jäljiltä työllisyys kasvoi 20 000:lla vähittäiskaupassa – sekä päivittäistavara- että erikoiskaupassa, mutta kääntyi taas laskuun viime vuoden jälkimmäisellä puoliskolla.
- Kustannusinflaatio tulee kiihdyttämään vähittäiskaupan työllisyyden laskua.

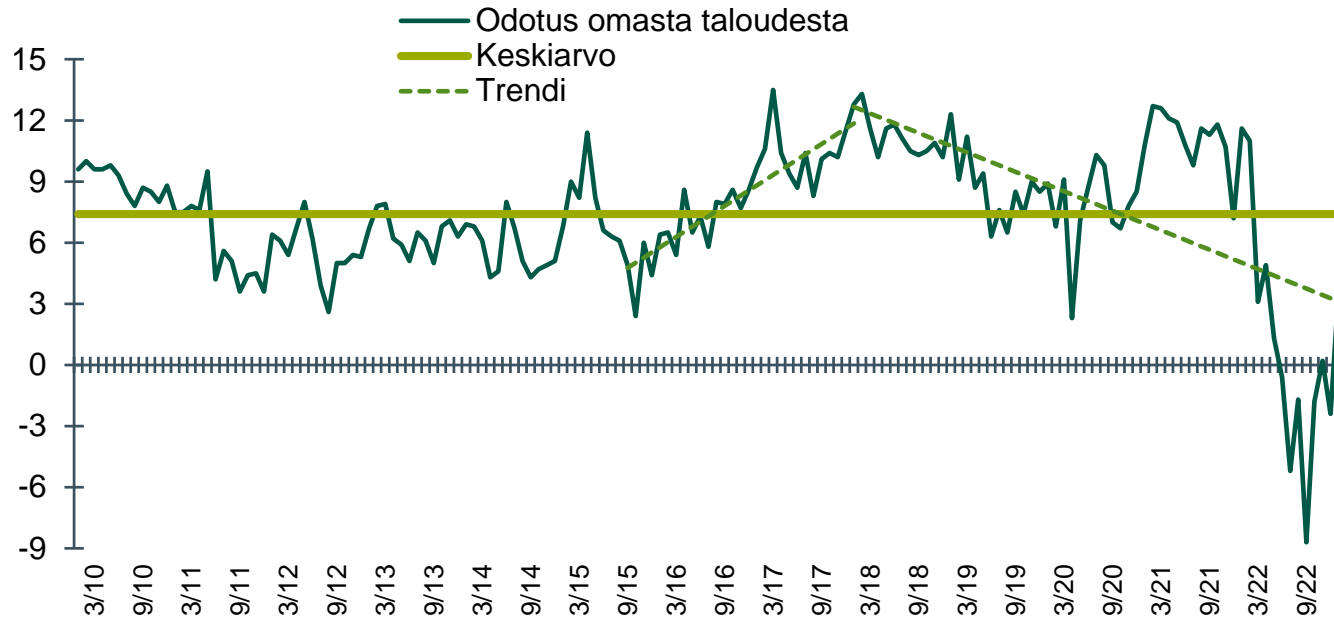
Kuluttajien odotukset lähitulevaisuudesta

Kuluttajien odotukset lähitulevaisuudesta

- Vähittäiskaupalle ja kuluttajapalveluja palveleville tukkukaupan aloille olennaisia kuluttajaindikaattoreita ovat kuluttajien odotukset omasta taloudesta seuraavalle vuodelle sekä odotukset omasta työllisyystilanteesta. Varsinkin indikaattori työttömyysuhasta on tärkeä, sillä epävarmuus omasta työllisyydestä voi laukaista varautumissäästämistä.
  - Kuluttajien odotukset omasta taloudesta seuraavan vuoden aikana olivat korkealla ennen viime vuoden helmikuuta. Venäjän hyökkäyssodan alettua odotukset romahtivat ja saavuttivat pohjalukemat syyskuussa 2022. Tämän jälkeen odotukset omasta taloudellisesta tilanteesta ovat kohentuneet, mutta ovat edelleen alamaissa.
  - Vaikka odotukset oman kotitalouden tulevasta taloudellisesta tilasta ovat heikot, omat työttömyysnäkömät eivät ole merkittävästi heikentyneet. Työmarkkinatilanteen nähdään siis edelleen olevan suhteellisen vahva.
  - Ristiriita kohtuullisten työllisyysodotusten ja oman taloudellisen tilanteen välillä selittyy inflaatio- ja koronastopeloilla. Inflaation ja korkotason nousun pelätään syövän ostovoimaa, vaikka työttömyyden uhkaa ei koettaisikaan. Pahimmat inflaatiopelot näyttäisivät olevan nyt ohi.
- Venäjän hyökkäyssota ja kiihtynyt inflaatio ovat selvästi vähentäneet kuluttajien ostoaikkeitä monissa tuoteryhmissä. Myös pandemian aikana ostetut kestokulutustavarat ovat vähentäneet tarvetta uusiin hankintoihin esimerkiksi asunnon peruskorjauksessa tai elektroniikan tuotteissa.

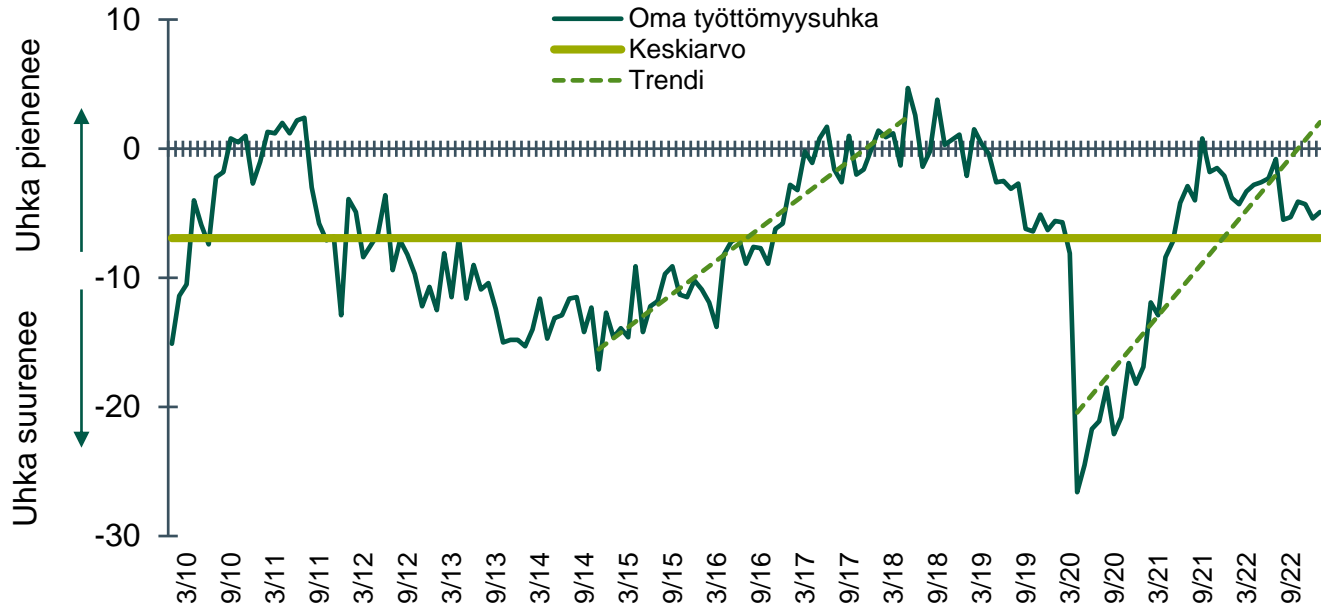
Kuluttajien odotukset omasta taloudesta ovat edelleen alamaissa

Kuluttajien odotukset omasta taloudesta seuraavan vuoden ajan, saldoluku, tammikuu

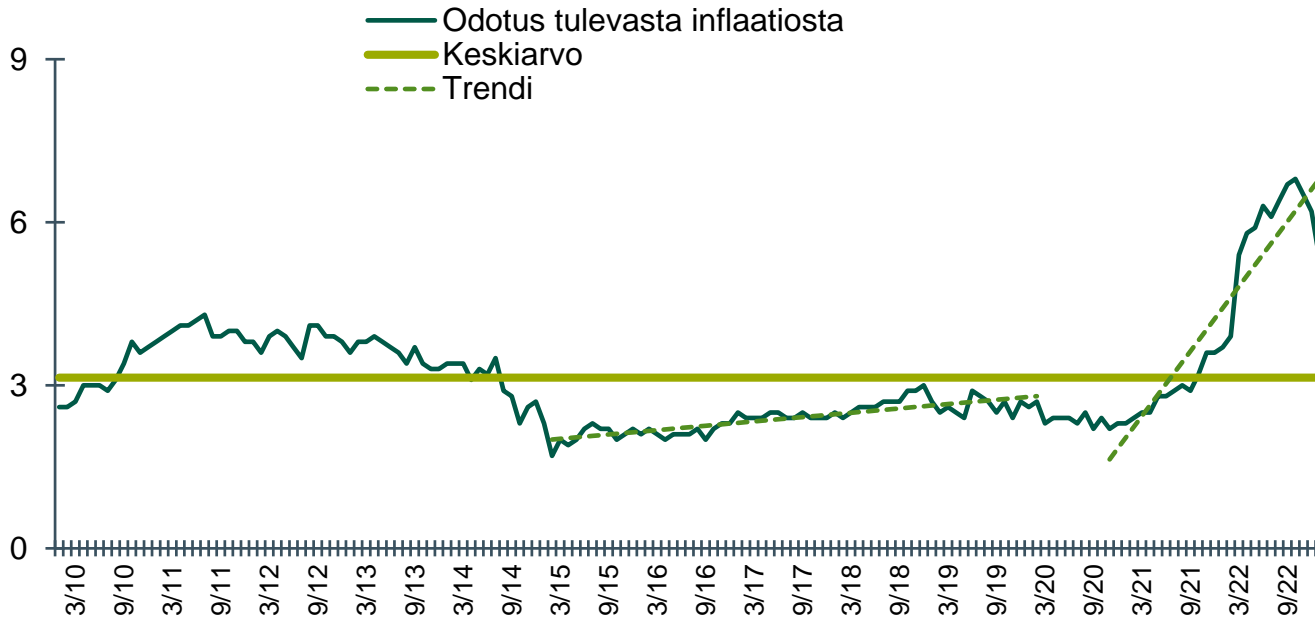
Kuluttajien työttömyyspelot eivät ole vielä synkentyneet merkittävästi

Kuluttajien kokemus omasta työttömyysuhasta, saldoluku, tammikuu

Kuluttajien odotukset tulevasta inflaatiosta ovat hivenen hellittäneet

Kuluttajien odotukset inflaatioprosentista vuoden kuluttua, %, tammikuu

Vähittäiskaupan liikevaihto ja työllisyys 2023–2024

Kauppan näkymät – taustaa

- Tänä vuonna talous supistuu hieman, noin puoli prosenttia. Seuraavana vuonna kasvu nousee noin prosenttiin, joka on aivan liian hidasta ratkaisemaan julkisen velan ja ikääntyvän väestön rasitteita kansantaloudelle.
- Rakentamisen ja teollisuuden suhdanteet heikkenevät, viennin määrä pienenee ja yritysten investoinnit supistuvat tänä vuonna.
- Korot nousevat tänä vuonna edelleen, mikä heikentää sekä kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja että yritysten investointeja.
- Vuoden edetessä inflaatio alkaa hidastua, mutta vuositasolla se on silti reipasta, noin viisi prosenttia. Ensi vuonna inflaatio hidastuu lähelle EKP:n tavoiteuraa, noin kahteen prosenttiin.
  - Ruoan hinta on huipussaan 2023 alkuvuodesta ja alkaa hivenen laskea syksyyn mentäessä. Ruoan hinnan taso säilyy kuitenkin korkeana vielä ensi vuonnakin.
  - Kaupassa ja monissa palveluissa on edelleen hintapaineita, sillä kaikkia kustannusten nousuja ei ole siirretty vielä kuluttajahintoihin.
  - Palkkakustannusten nousu kiihdyttää inflaatiota, ja pitää pohjainflaation tasoa sitkeästi korkealla.

Kauppan näkymät – taustaa

- Yksityinen kulutus ei tänä vuonna kasva. Nousevat korot laukaisevat kotitalouksien varautumissäästämistä ja inflaatio leikkaa ostovoimaa. Yhä pienempi osuus kulutuksesta ohjautuu vähittäiskauppaan.
  - Asumisen, liikkumisen ja ruoan hintojen nousu syö kotitalouksien mahdollisuuksia kuluttaa ja tulee näkymään eri kaupan alojen ja muiden palveluiden myynnin määrissä.
- Työllisten määrä pienenee hieman tänä vuonna, ja pysyttelee suhteellisen vakaana myös ensi vuonna.
  - Työllisyyskehitys vaikuttaa kotitalouksien ostovoimaan, luottamukseen ja siten kulutukseen ja vähittäiskaupan myyntiin. Työllisyyskehitys koko kansantalouden tasolla on erittäin tärkeää koko kaupalle.
- Osaajapula näkyy jo nyt tukku- ja vähittäiskaupan yrityksissä. Pula on laajaa kaikilla eri koulutusasteilla ja henkilöstöryhmissä.

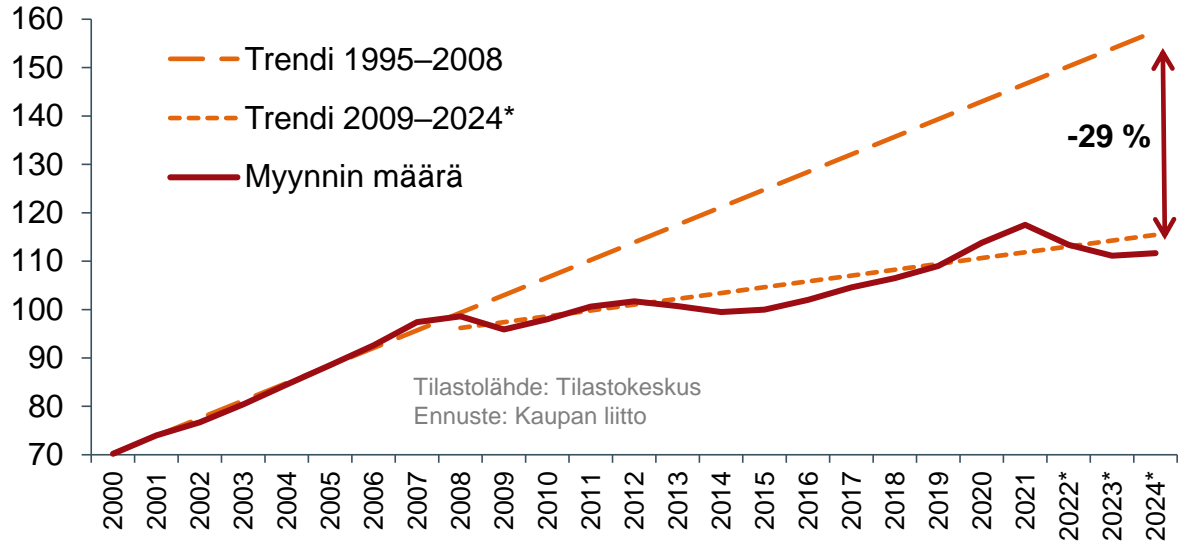
Kauppan näkymät – taustaa

- Ennusteessa ei ole tehty oletuksia muista kuin jo tehdyistä vero- ja maksupäätöksistä.
- Kuluvan vuoden ja lähivuosien kasvuun liittyy varsinkin alasuuntaisia riskejä.
  - Toteutuessaan mahdollinen hinta–palkka-spiraali kiihdyttää ja pitkittää inflaatiota.
  - Julkisen sektorin velkaantuminen lisää paineita mahdollisiin veronkorotuksiin seuraavalla hallituskaudella. Toteutuessaan nämä söisivät ostovoimaa ja lisääisivät kaupan kustannuksia.
  - Sote-uudistus ei tuo kustannussäästöjä ja tehokkuutta julkiselle sektorille.
  - Väestön vanheneminen ja kaupungistuminen muuttavat kaupan rakenteita.
  - Epävaka turvallisuuksipoliittinen tilanne voi heikentää kansainvälistä talouskasvua.
- Lähivuosien talouskehityksessä on myös positiivisia riskejä.
  - Turvallisuuksipoliittinen tilanne voi rauhoittua odotettua nopeammin.
  - Korkojen nousu on nyt odotettua hitaampaa.
  - Palkkasopimukset toteutuvat maltillisina.

Vähittäiskaupan lasku jatkuu

Vähittäiskaupan myynnin määräindeksi**

Liikevaihdon määrä** kutistuu edelleen tänä vuonna ja kääntyy ensi vuonna hienoiseen kasvuun.

Huom! Kuluttajahintaindeksin vuoden 2017 painorakenteen mukaan runsas 40 % yksityisestä kulutuksesta on vähittäiskaupan tuotteita. Normaalisti suurin osa yksityisestä kulutuksesta ohjautuu kuin vähittäiskauppaan, mm. asumiseen ja liikenteeseen.

** Hintavaihteluista puhdistettu liikevaihto.

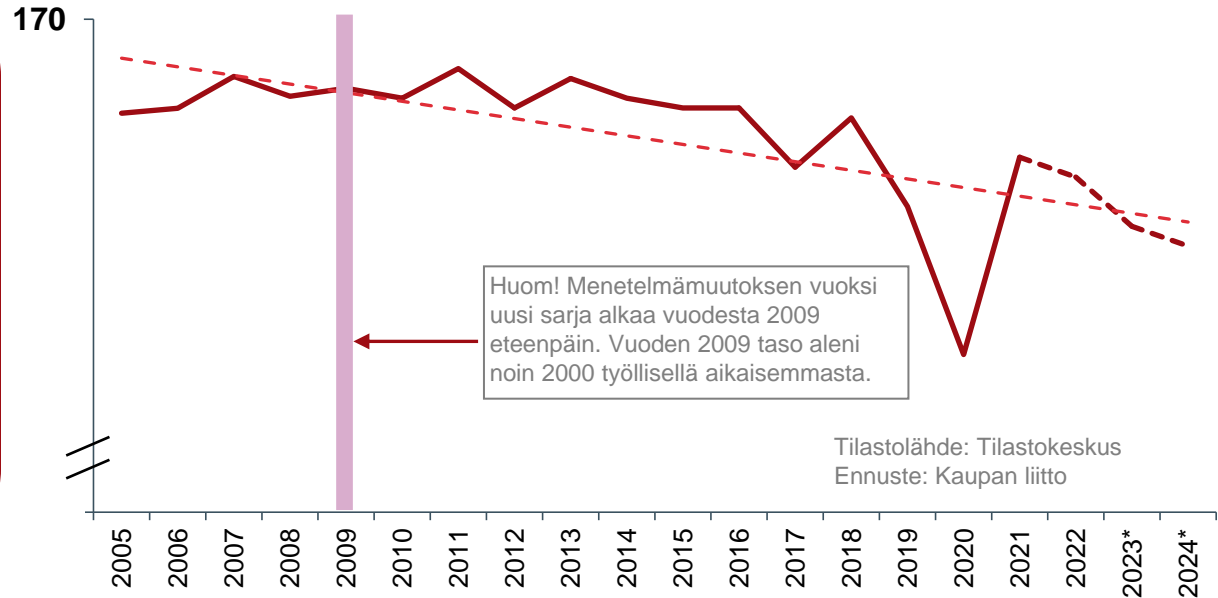
Vähittäiskaupan työllisyys palaa laskevalle trendille

Vähittäiskaupan työlliset*, 1 000 henkilöä

* Palkansaajat, yrittäjät ja yrityksessä työskentelevät yrittäjien perheenjäsenet

Kotimainen ja ulkomainen kilpailu ja toimintojen tehostuminen näkyvät vähittäiskaupan laskevassa työllisyystrendissä.

Mitä kovempaan kustannuskilpailuun kauppa ajautuu, sitä suurempi on työllisyyden lasku.

Lopuksi

- Kaupan liiton ennusteen mukaan vähittäiskaupan myynnin määrän* muutos tänä vuonna on noin -2 prosenttia ja ensi vuonna määrä kääntyy hitaaseen kasvuun, noin 0,5 prosenttiin. Vähittäiskaupan liikevaihto kasvaa pelkästään kustannus- ja hintainflaatioon perustuen.
  - Mitä vähemmän palkkakustannusten nousu kiihdyttää inflaatiota, sitä nopeammin kustannusten ja hintojen nousu maltillistuu. Tämä tukee osaltaan työllisyyskehitystä.
  - Jos seuraavalla hallituskaudella kuluttajien ostovoimaa leikataan veronkiristyksillä talouden sopeuttamiseksi, vuodelle 2024 ennustettu myynnin määrän kasvu voi jäädä toteutumatta.
- Vähittäiskaupan työllisyyskehitys palaa taas laskevalle trendille. 2023–2024 vähittäiskaupan työllisyys pienenee noin 7000 työllisellä. Kustannus- ja hintakilpailu yleensä kiihdyttävät kaupan työllisyyden laskua, kun yritykset sopeuttavat toimintojaan ja hakevat tuottavuuden kasvua. Toteutuva työllisyyskehitys voi siis olla ennustetta dramaattisempikin.

* Hintavaihteluista puhdistettu liikevaihto.

Kiitos!

Jaana Kurjenoja
Pääekonomisti
Kaupan liitto

jaana.kurjenoja@kauppa.fi

 [@JaanaKurjenoja / kauppa.fi](https://twitter.com/JaanaKurjenoja)

KAUPAN LIITTO